

8. SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT

Yleisenä tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen ”yhessä tehen” on keskeistä kaikkien sivistystoimen palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeällä sijalla myös moniammatillinen yhteistyö.

8.1 Sivistystoimen hallinto

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä seudullisesti ja muiden toimijoiden kanssa. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on kokoustanut vuoden 2024 aikana kahdeksan kertaa. Sivistystoimenjohtajan tehtävät on jaettu toimialueittain rehtorille ja hallintojohtajalle. Rehtori vastaa perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Hallintojohtajan vastuulla on kirjasto, vapaa-aika, liikunta, kulttuuri, vapaa sivistystyö ja nuorisotyö. He molemmat toimivat esittelijöinä sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa oman toimialueensa asioista vastaten. Rehtori on osallistunut Päijät-Hämeen seudullisen sivistystoimen ohjausryhmään puheenjohtajana.

Toimialan suunnitelman yleisperusteet ja kehitysnäkymät 2024–2026

Strategiset tavoitteet vuosille 2024 - 2026			
Sivistystoimen hallinto			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Henkilöstön koulutus ja esimiestyön tukeminen	Toimialajohtajat, osastopäälliköt, johtoryhmä	Arviointikyselyjen toteuttaminen eri toimialoilla
Taloudelliset rakenteet ja toimintamallit	Taloussuunnitelman toteuttaminen	Toimialajohtajat, osastopäälliköt, johtoryhmä	Osavuosisikatsaukset/ vertailu talousarvioon

8.2 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ollut edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta on toteutettu valtakunnallisten säädösten, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Hartolan linjausten mukaisesti. Päijät-Hämeen ja Hartolan kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat ovat ohjanneet toimintaamme. Varhaiskasvatusta on järjestetty päiväkotia Vantussa ja perhepäiväkotia Onnimannissa. Vuorohoidon tarvetta ei ole lapsilla ollut. Vuorohoito järjestetään tarvittaessa Onnimannissa. Varhaiskasvatuspaikkoja on ollut riittävästi ja varhaiskasvatuksen tarpeeseen on kyetty reagoimaan nopeasti. Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaille tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetusta on järjestetty päiväkotia Vantussa.

Laadukasta varhaiskasvatusta ei ole ilman riittävää, koulutettua ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) määrittelee henkilöstön mitoituksen. Varhaiskasvatukseen (540/2018) 1.8.2021 tehdyn muutoksen mukaan henkilömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Mitoituksessa on otettu huomioon myös lasten tuen tarve henkilöstömäärään nähden. Varhaiskasvatuksen tiloissa loppuvuodesta 2024 toimi 59 lasta ja 14 varhaiskasvatuksen työntekijää, sekä Vantussa 1 yhdistelmätyöntekijä. Tällä hetkellä (helmikuu 2025) varhaiskasvatuksen tiloissa toimii 63 lasta, joista 12 lasta on esiopetuksessa, joista 6 osallistuu esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen aamuisin ja/tai iltapäivisin.

Tällä hetkellä lapsia on paljon varhaiskasvatuksessa. Lasten määrä tulee vähenemään vasta tulevaisuudessa. Työn määrä ja vaatavuus ovat lisääntyneet. Monet varhaiskasvatusuudistukset ja uudet vaatimukset sekä jatkuva kouluttautumistarve aiheuttavat ikääntyvälle henkilöstölle työn kuormittavuutta. Varhaiskasvatuksessa on korostunut ikäjohtaminen, henkilöstön työ- ja toimintakyvyn, jaksamisen ja työstä palautumisen tukeminen. Työstä palautumista on seurattu systemaattisesti viikkopalaverissa. Työhyvinvointia on tuettu kehittämissuunnitelman mukaisesti mm. avoimella ja innostavalla toimintakulttuurilla, selkeillä palaverirakenteilla, oikea-aikaisella tiedottamisella, asioiden ennakkoinnilla ja suunnitelmallisuudella.

Henkilöstön rekrytointi voi olla haasteellista tulevaisuudessa. Lähivuosina henkilöstöä siirtyy eläkkeelle ja uusien työntekijöiden rekrytoinnissa on saatavuuden lisäksi otettava huomioon varhaiskasvatuslaissa määritelty henkilöstön kelpoisuus ja rakenne. Hartolan varhaiskasvatuksen imagoa, näkyvyyttä ja houkuttavuutta on nostettu ja tehty aktiivisesti ja monipuolisesti näkyväksi erilaisissa medioissa mm. Instagramissa ja Lähilehdessä. Lapsimessut keväällä 2024 ja Vasuista vauhtia tapahtuma syksyllä 2024 järjestetty näkyvyyden ja vaikuttavuuden tueksi.

Varhaiskasvatuksen laadulliset tavoitteet on luotu seudullisen kyselyn tuloksiin perustuen. Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä Valssi otettiin käyttöön loppusyksystä 2023. Valssin avulla arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen laatua vuosittain. Ensimmäinen Valssi-arviointikierros saatiin päätökseen aikataulun mukaisesti helmikuussa 2024. Toinen arviointikierros aloitettiin marraskuussa 2024 ja kehittämissuunnitelma loppuunsaatetaan aikataulun mukaisesti alkuvuodesta 2025. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa laaditaan toiminnallisesti ja prosessi on jatkuva v.2025 saakka. Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan oikea-aikaista tukea kehitykseensä ja oppimiseensa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen Lasten Kuntoutustyöryhmä LaKu / esiopetuksessa Opiskeluhuoltoryhmä OHR.

Esiopetuksen opiskeluhoitoa on toteutettu opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatusikäisten lasten monialainen kuntoutustyöryhmä on kokoontunut säännöllisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt 20 000 € valtionerityisavustuksen varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamiseksi. Myönnetyn avustuksen käyttöaika oli 31.12.2024 saakka. Hankerahalle haettiin ja saatiin jatkoa vuoteen 2027. Varhaiskasvatuksen erityisopettajaresurssilla on mahdollistettu ja varmistettu henkilöstön osaaminen ja lapsen oikeus saada oikea-aikaisesti yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tukitoimet ovat olleet pedagogisia, rakenteellisia tai hoidollisia. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Esi- ja perusopetuksen tuleviin tuen muutoksiin olemme alkaneet valmistautumaan jo syksyn 2024 aikana.

Huoltajien tueksi on palvelutietovarannon kautta koottu Hartolan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelut. Omaperhe.fi palveluita (sähköinen perhekeskus) on aktiivisesti markkinoitu huoltajille.

2024 on laadittu varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen talouden tasapainotussuunnitelman mukainen budjetti ja sitä on tarkoin noudatettu. Määräaikaisen henkilöstön kulut ovat suuret, koska sijaisia on ollut välttämätöntä hankkia vuosilomille ja yllättäviin poissaoloihin.

Hartolan varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Työntekijöiden työtyytyväisyyden säilyttäminen	Yhteistyötä yksiköiden välillä on lisätty: -Yhteiset dialogia korostavat palaveri- ja arviointikäytännöt - Pedagogiset palaverit käynnistetty 2024 Voimavarat kohdata muutoksia ja haasteita on huomioitu: -olemme panostaneet kiireettömyyteen arkea strukturoimalla -työstä palautumista on systemaattisesti seurattu ja arvioitu viikkopalavereissa. Lähiesihenkilötyössä huomioitu: -esihenkilö on varannut aikaa kohtaamisille ja keskustelulle - esihenkilö on ollut säännöllisesti mukana tiimipalavereissa -esihenkilö on antanut välitöntä ja jatkuvaa palautetta onnistumisista	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö	Työtyytyväisyyskyselyä ei kunnassa tehty 2024. Tiimien kehityskeskustelut käytiin keväällä 2024. Jokaisen työntekijän kanssa käytiin henkilökohtaiset hyvinvointikeskustelut keväällä 2024.
Varhaiskasvatuksen laadullisten tavoitteiden toteutuminen	Digikasvatusta on kehitetty -olemme vahvistaneet lasten digitaalista osaamista - Lapsia on ohjattu myös digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. -henkilöstö on tutkinut ja havainnoinut digitaalisuuden ilmenemistä arjessa yhdessä lasten kanssa. Lasten osallisuuden kokemuksia on lisätty - lapsi on saanut aidon kokemuksen olla osa ryhmää ja yhteisöä sekä siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta lapsen omista lähtökohdista käsin. Lapsilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin asioihin ja he ovat tulleet ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu toteutettu -olemme tarkastelleet ja kehittäneet varhaiskasvatuksen toimintaa laatimalla suunnitelman toiminnallisesti yhdessä henkilöstön kanssa. -Yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioinnin tulokset ja edistämisen toimenpiteet on	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö, digi-vastaava Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö	-Valssi laadunarviointijärjestelmän avulla toteutettu arviointikierros saatu päätökseen keväällä 2024 -Seudullinen Seikkaillen Päivät-Hämeessä hanke 2024-2025 Seudullisesta kyselystä nostettu kehittämiskohde 2023. Seuraava seudullinen kysely toteutetaan 2026. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman arviointi 3v välein

	kirjattu yhdenvertaisuussuunnitelmaan ja ne uudistetaan määräajoin.		
Varhaiskasvatuksen arvioinnin kehittäminen	Valssi arviointijärjestelmä otettu käyttöön -monilukutaito, digitaalinen osaaminen ja mediakasvatus -arviointityökalun tuloksista on kirjattu yhteenveto ja kehittämiskohteet. -henkilöstön digikasvatus-taitojen kehittämiskohteet on kartoitettu myös Vopeka -kyselyn tulosten pohjalta	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö, digi-vastaava	Valssi laadunarviointijärjestelmä otettu käyttöön 2023 loppuvuodesta: -ryhmäperhepäiväkodissa arvioitiin vastavuoroista vuorovaikutusta. Yhteenveto on kirjattu ja kehittämiskohteet löydetty keväällä 2024 -leikki ja leikin toteutuminen varhaiskasvatuksessa arviointiprosessi aloitettiin Vantussa marraskuussa 2024. Prosessi saadaan päätökseen helmikuussa 2025. Vopeka kysely 2023
Hartolan varhaiskasvatuksen näkyväksi tekeminen	Instagram otettu käyttöön ja sisältöä tuotetaan aktiivisesti ja monipuolisesti	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö, instagram-vastaava	Instagramin seuraajaluvut kasvavat edelleen
Hartolan varhaiskasvatuksen imagon, työnantajakuva ja haluttavuuden lisääminen	Näkyvyyttä erilaisissa medioissa säännöllisesti	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö, lehdistö	Suositteluindeksi (työtyytyväisyyskysely 2025)

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoidossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen). 1.8.2017 Hartolan kunta on myöntänyt hakemuksesta kuntalisää. Talouden tasapainottamissuunnitelman mukaisesti Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on kokouksessaan 5.9.2024 päättänyt kuntalisän lakkauttamisesta siten, että kuntalisän maksaminen päättyy 31.7.2025.

Lasten kotihoidon tuen kustannukset ja lasten määrä vuosina 2017–2024 sekä varatut määrärahat.

Lasten kotihoidon tuen määrät vuosina 2017-2024		
Vuosiluku	Keskimäärin lapsia	Kotihoidon tuen määrä
2017	30	sis. kuntalisä 104 160 €
2017	9	2 943 €
2018	33	sis. kuntalisä 119 340 €
2018	9	18 840 €
2019	28	sis. kuntalisä 104 042 €

2019	9	12 210 €
2020	28	sis. kuntalisä 88 022 €
2020	10	11 220 €
2021	25	sis. kuntalisä 150 332 €
2021	(lapsia/kuntalisä) 24	27 266 €
2022	24	116 106 €
2022	(lapsia/kuntalisä) 11	23 117 €
2023	18	74 160 €
2023	(lapsia/kuntalisä) 3	7 360 €
2024	25	102 249 €
2024	(lapsia/kuntalisä) 9	14 440 €

*Lapsia keskimäärin kuukaudessa.

8.3 Perusopetus

Perusopetuksen 1.- 9. luokkien oppilasmäärä oli tilastopäivänä 20.9.2023 ennätyksellisen alhainen, 133 oppilasta. 20.9.2024 oppilasmäärä nousi hieman, ollen 135 oppilasta. Oppilasmäärä pysyy lähes samana seuraavan viiden vuoden aikana.

Perusopetuksessa on noudatettu valtakunnallista opetussuunnitelmaa (2016), jossa korostuu oppilaiden osallisuus, digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen. Oppimisen arviointia on uudistettu syksystä 2020 alkaen ja saatu koko maahan yhtenäisemmät arvioinnin periaatteet koulujen ja opettajien arviointityön tueksi. Myös päättöarvioinnin ja 6. luokan lukuvuosi-arvioinnin kriteerit on uudistettu vuosina 21-23. Arviointiuudistuksen myötä on lisätty arvioinnin yhdenvertaisuutta ja arvosanojen vertailukelpoisuutta.

Opetustoimen strategisena painopisteenä on laadukkaan esi- ja perusopetuksen turvaaminen 0–9 luokille ja yhtenäiskoulun säilyttäminen Hartolan kunnassa. Tämä on merkinnyt vakinaisten, pätevien opettajien määrän säilyttämistä suhteessa pieniin oppilasryhmäkokoihin. Samalla on huolehdittu riittävästä oppiaineiden valinnaisuudesta huolimatta ikäluokkien pienemisestä. Valinnaisainetarjontaa (erityisesti kieli- ja katsomusaineet) on pyritty kartoittamaan ja lisäämään kuntien välistä yhteistyötä. Hartola on ollut mukana vuosina 22-24 Kuntaliiton Verkostoperuskoulu-hankkeessa osana Päijät-Hämeen pilottia.

Elokuun alussa 2024 on astunut voimaan Valtioneuvoston asetus, jossa hallituksen uudistetun kansalliskielistrategian mukaisesti on lisätty 1 vvh B1-kieleen (ruotsi) 7.-9. luokalle. Hartolassa yhden oppitunnin lisäys ei ole lisännyt yläkoulun kokonaistuntimäärää, sillä olemassa olevaa tuntijakoa on ollut mahdollista muokata. Muutos on merkinnyt 1 vvh lisäystä ruotsin kieleen 9. luokalle.

Koulun digi- ja medialaitteiden ajanmukaisuus ja laitteiden tekninen hallinta sekä digitaidot oppilailla ja henkilöstöllä on jatkuvasti kehittyvä asia. Kasvatuksen ja koulutuksen digistrategia on laadittu palvelemaan tätä tavoitetta. Digistrategian toteuttaminen on vaatinut uusien laitteiden hankintaa vuosittain sekä nykyisen laitekannan ja ohjelmistojen ylläpitämistä ja päivittämistä. Kasvatuksen ja opetuksen digityöryhmä seuraa, päivittää ja kehittää varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digistrategiaa ja tv-opetussuunnitelmaa sekä tekee yhteistyötä seudullisen digikehittämisryhmän kanssa. Lukukaudella 23-24 esi- ja perusopetus on ollut mukana seudullisessa Digitalisaation suuntaviivat 2 jatkohankkeessa.

Hartolan Yhtenäiskoulussa erityistä tai tehostettua tukea tarvitsevat oppilaat ovat opiskelleet pääsääntöisesti oman ikäluokkansa yleisopetuksen ryhmässä laaja-alaisten erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuella. Lukuvuonna 23-24 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita oli koulussa 7,5% ja tehostettua tukea saavia oppilaita 20,3 % (yht. 27,8%). Lukuvuonna 24-25 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita on koulussa 8.1% ja tehostettua tukea saavia oppilaita 20 % (yht. 28,1%).

Erityisopetus, ohjaus ja opiskeluhoito ovat vaatineet myös taloudellista panostusta. Pieni ryhmäkoko, koulunkäynninohjaajat ja varhaisen tuen asiantuntija ovat inklusion toteuttamisessa ja oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa ensiarvoisen tärkeitä. Lukuvuonna 23-24 OKM:n myöntämän tasa-arvohankkeen 26 000 euron avustuksella on mahdollistettu 2. ja 6. luokan jakotunnit tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen turvaamiseksi. OKM:n vuosille 24-27 myöntämän 150 000 euron tasa-arvorahoituksen myötä perusopetukseen on ollut mahdollista palkata resurssiopettaja erityisopetukseen ja yleisopetuksen jakotunteihin tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen turvaamiseksi. Toinen puoli hankeavustuksesta on kohdennettu varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamiseen.

Orpon hallitusohjelman linjausten mukaisesti kuluneella taloussuunnitelmakaudella oppimisen ja koulunkäynnin tukea uudistetaan mm. kolmiportaisen tuen uudistamisella ja opetushenkilöstön hallinnollisen työtaakan keventämisellä. Uudistus tulee voimaan 1.8.2025. Hallitusohjelman linjausten mukaisesti perusopetusta pyritään parantamaan mm. lisäämällä 2-3 vvh luku- ja kirjoitus- ja laskutaidon opetukseen alakoulussa laajentamatta opetussuunnitelmaa. Nämä lisäykset toteutetaan paikallisin päätöksin ja ne astuvat voimaan 1.8.2025.

Hyvinvointialueen uudistuksen myötä opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueen hoidettavaksi vuoden -23 alusta. Koronan "jälkihoidossa" on panostettu tulevaisuuden uskon luomiseen, koulupoissaolojen vähentämiseen sekä koulumotivaation ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Tähän tarkoitukseen OKM on myöntänyt 28 000 euron erityisavustuksen esi- ja perusopetuksen COVID-19 vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 22-24. Hankeavustusta on käytetty vielä kevätlukukaudella 2024 koulunkäynninohjaajan palkkaamiseen.

Opetustoimen keskeiset tavoitteet ovat kohdentuneet hyvinvoinnin lisäämiseen, yhdessä tekemiseen ja toiset huomioon ottavaan toimintaan. Uuden koulurakennuksen ja remontoitujen tilojen myötä on turvattu kaikille sisäilmaltaan puhtaat, turvalliset ja viihtyisät opiskelu- ja työtilat. Vanhan koulurakennuksen purkutyön jälkeen koulun piha-aluetta ja lähiympäristöä on muokattu, maisemoitu ja rakennettu toimivaksi ja turvalliseksi välitunti- ja lähiliikunta-alueeksi. Oppilaiden koulutyöhön sitoutumista on edistetty yhdessä tekemisen, aktiivisen osallisuuden ja vaikuttamisen kautta. Oppilaiden läsnäoloa koulussa on tuettu monin tavoin opiskeluhoillon, oppimisen varhaisen tuen, koulunuorisotyön, hyvinvointituntien, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun sekä oppilaskunta- ja kerhotoiminnan kautta. Poissaoloihin on puututtu entistä tarkemmin ja järjestelmällisemmin mm. seudullisesti yhteisen poissaoloihin puuttumisen mallin, uuden kansallisen poissaololuokituksen sekä systemaattisen tilastoinnin avulla. Myös henkilöstön hyvinvointiin on kohdennettu resursseja mm. työhyvinvoinnin kehittämiseen täydennyskoulutuksen, tyhy-toiminnan ja työnohjauksen keinoin.

Talouden tasapainottamisen toimenpiteitä on tehty talousarviosuunnitelman 2024 mukaisesti koulunkäynninohjaajien resurssia vähentämällä ja iltapäiväkerhon ohjausresurssia tehostamalla sekä luopumalla koululaisten kesätoiminnasta.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen	Oppimisen rohkaiseva tukeminen ja kouluun kiinnittyminen	Rehtori, opetus- ja muu henkilöstö	Opiskeluhuollon Mitä kuuluu -kyselyt ja huoltajakyselyt toteutettu luokittain
	erityisopetus ja koulunkäynnin ohjaus	Opiskeluhuoltoryhmä	Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt syksy 2024
	opiskeluhoolto- ja koulunuorisotyö	Koulunuorisotyöntekijä	Poissaolomäärien seuraaminen 2 krt/ lukukausi, tilastointi
	varhainen tuki ja ennalta ehkäisy	Oppilaskunta	Kouluterveyskyselyt toteutettu v.2023, seuraava kevät 2025 (luokat 4-5 ja 8-9)
	oppilaiden kohtaaminen	Vanhempaintoimikunta	Hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustunteja toteutettu
	vanhempien tapaamiset		varhaisen tuen asiantuntijan ja koulunuorisotyöntekijän ohjaamana
	seudullisen poissaolomallin toteuttaminen		
	Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy	Kiva Koulu -vastaava/t	Kiva Koulu -kysely maaliskuussa 2024
	Kiva koulu -ohjelma	Opiskeluhooltoryhmä	Kouluterveyskyselyt (kevät 2023, tulossa kevät 2025)
	versotoiminta	Oppilaskuntavastaava	Aktiivinen oppilaskuntatoiminta
	oppilaskuntatoiminta		Harrastuskyselyt: Valtakunnallinen koululaiskysely marraskuu 2024
	koulun nuorisotyö	Koulunuorisotyöntekijä	Hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustuntien toteutuminen
	kerhotoiminta	Varhaisen tuen asiantuntija	
	iltpäivätoiminta		Oppilaille järjestetty lukuisia tapahtumia ja kansainvälisiä kohtaamisia mm. Italian elokuvafestivaalimatka, kiinalaiskoululaisten vierailu, italian kielikerho 3-4.lk
	hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustunnit		Toteutettu tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja kulttuurikasvatussuunnitelmaa
	Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen	Koko henkilökunta	Oppilaat osallistuneet yhteistoimintaan, vaikuttamiseen ja erilaisiin tapahtumiin
	suvaitsevaisuus-		Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt toteutettu syksy 2024
	kasvatus		Versotoimintaa kevät 2024
	kotikansainvälisyys		Harrastuskyselyt: Koululaiskysely 2024, toteutettu harrastekerhoja ja välkäratoimintaa
	kulttuurikasvatus		Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaista toimintaa
Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen	oppilaskuntatoiminta	Oppilaskuntavastaava, oppilaskunta/ lapsiparlamentti	
	kerhotoiminta	Vapaa-aikapäällikkö/ nuorisovaltuusto	
	versotoiminta	Verso-ohjaaja	
	välkkäritoiminta	Kerhovastaava	
		Taito- ja taideainevastaava	
		Koulunuorisotyöntekijä	
		Opettajat	

Monipuolinen ja laadukas opetus	Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen pätevät opettajat ja ohjaajat pienet opiskeluryhmät monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta jatko-opintovalmiuksien turvaaminen/tehostettu oppilaanohjaus etsivä nuorisotyö digitaitojen parantaminen	Rehtori Opetushenkilökunta Johtotiimi Kasvatuksen ja opetuksen digiryhmä Seudullinen verkostoperuskoulu-hanke	Opetustunnit/ oppilas lv 2023-24: 2,36h/opp lv 2024-25: 2,34h/opp. Koulupudokkaiden määrä; peruskoulun päättötodistuksen saaneet 9/9= 100% Jatko-opintoihin sijoittuminen: Kaikki peruskoulun päättäneet nuoret saaneet jatko-opiskelupaikan, 9/9 Perusopetuksen seudullinen arviointi toteutettu 2/2024
Hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö	Työhyvinvoinnin ja osallisuuden parantaminen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten työolosuhteiden parantaminen kehityskeskustelut täydennyskoulutus ja työnohjaus tyhy-toiminnan monipuolistaminen	Rehtori Johtotiimi Kunnan työhyvinvointiryhmä Koulun hyvinvointitiimi	Kunnan työhyvinvointikyselyä ei toteutettu syksyllä 2024 Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointi 2/2024 Caf-itsearviointi 4/2023, seuraava 4/2025 Tiimien arvioinnit toteutettu lukukausittain Kehityskeskustelut toteutettu tammi-maaliskuussa 2024 Koulunkäynninohjaajien ryhmätyönohjausta keväällä 2024 Henkilöstö on osallistunut täydennyskoulutukseen koulutussuunnitelman mukaisesti. Koulun tyhy-tiimi on järjestänyt työhyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa.
Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta	Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti henkilöstö- ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen tilojen joustava ja monipuolinen käyttö opetusryhmien järkevä muodostaminen hanketoiminta kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö	Rehtori/ toimialajohtaja Kunnan johtoryhmä Johtotiimi	Kustannukset euroa/oppilas Keskimääräinen ryhmäkoko Talouden tasapainottamisen toimenpiteitä noudatettu: 2024 aikana ip-toiminnan tehostaminen ja koululaisten kesätoiminnan lakkautus. Tiloja käytetty joustavasti ja monipuolisesti koulupäivän aikana klo 8/9-15. Iltapäivätoiminta

			laajennusosan luokkatiloissa ja monitoimiallassa. Iltakäyttöä/harrasteryhmiä eri luokkatiloissa ja Hovikko-aulassa.
--	--	--	--

TUNNUSLUKUJA

	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026	TA 2027
Oppilasmäärä 20.9. ka	142	139	139	135	138	134
€/oppilas ilman vammaisopetusta	22 392	22 663				
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	22 672	22 909	-	-		
Ryhmäkoko (oppilasmäärä 20.9.)	12,9	13,9	14,9	15	15,3	14,9

Kustannukset (ilmoitettu tuhat €/opp.) tilastointipäivänä 20.9. Oph:n raportilta saatavilla edellisen vuoden oppilaan hinta. 25.09.2024 OPH:n raportti vuoden 2023 kustannuksista. <https://vos.oph.fi/rap>

8.4 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut

Perustehtävänä on tuottaa laadukkaita kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, jotka edistävät asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisäävät yhteisöllisyyttä.

Kulttuuripalvelut

Monipuoliset kulttuuripalvelut vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuritoiminta luo edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle lisäten yhteisöllisyyttä ja kunnan lomo-, veto- ja pitovoimaa. Toimintavuoden aikana kulttuuripalvelut toteutti useita tapahtumia niin omana toimintanaan kuin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa mm.: Hartola Jazz (80 osallistujaa), RNO Saapuvat konsertit -konserttipäivä (140), Hartolan kunnan Itsenäisyyspäiväjuhlat (90) ja Hartolan Jouluvaellus-tapahtuma. Kesän aikana oli pelattavissa Elina Backmanin Kun kuningas kuolee dekkariin perustuva Mitä tapahtui Laura Malmille? ulkoilmapakopeli. Hartolan kulttuuripalvelut toimi mahdollistajana useissa vuoden aikana järjestetyssä tilaisuuksissa ja oli mahdollistamassa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelman toteutumista.

Talouden tasapainottaminen vaikutti myös kulttuuripalveluiden toimintaan. Talousarviossa esitetyistä suunnitelmista poiketen Hartolan kunnan 40-vuotinen taidenäyttelyperinne taidenäyttelyiden järjestäjänä katkesi, kun Taidesalonki Talvion järjestämisvastuu siirtyi yksityiselle palveluntarjoajalle kesän 2024 ajaksi mahdollisine optiovuosineen.

Hartolan kunta oli mukana Päijät-Hämeen kuntien yhteisessä lastenkulttuurikeskus Efektin toiminnassa (kolme lastenkulttuuriesityskokonaisuutta varhaiskasvatukseen ja perusopetukselle) ja teki yhteistyötä valtakunnallisesti toimivan Konserttikeskukseen kanssa (konserttipäivä varhaiskasvatukseen,

perusopetukseen ja senioreille). Hartolan kunta osallistui myös Päijät-Hämeen liiton koordinoimaan kuntien kulttuuritoiminnan alueelliseen kehittämistehtävään 1.1.2023–31.12.2024, jonka jatkoaika ulottuu vuoden 2025 puolelle. Tavoitteena hankkeessa on ollut edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä sekä luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle maakunnassa. Kulttuuritapahtumien sarjalla taidetta ja kulttuuria tuotiin lähelle päijäthämäläisiä ja hartolalaisia. K50 -graffitipajassa toteutettiin hankkeen aikana graffiti Aaltosen liikehuoneiston seinään, jonka ydinsanomana on ”Ilman taidetta Hartola on pelkkä ”Hola”.

Päijät-Hämeen liiton tukemana toteutettiin TAIKU – Taidetta kuningaskuntaan -hanke 1.9.2023–30.4.2024. Hankkeen aikana tarjottiin tasavertaisia ja monipuolisia osallistumismahdollisuuksia kulttuuritoimintaan. Yhteisötaitelijan johdolla kehitettiin uutta, toiminnallisen, soveltavan taiteen mahdollisuuksia hyödyntävää toimintaa esimerkiksi Hartolan Sote-keskuksen Taidetila Taikulla, joka hankkeen aikana valjastettiin entistä vahvemmin yhteisölliseen käyttöön. Erityistä huomiota Taikussa kiinnitettiin heihin, joilla on haasteita päästä kulttuurin ja taiteen äärelle. Hankkeen edunsaajia olivat erikäiset kuntalaiset (6kk – 90 v). Yhdistyksiä ja muita organisaatioita toimintaan osallistui yhteensä 34.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Kulttuurin ja taiteen avulla luodaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.	Kulttuurin ja taiteen yhdenvertaisen saatavuuden edistäminen tapahtui monipuolisia sisältöjä ja toimintaa kaikenikäisille tarjoamalla. Edellytysten luominen taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle. Yhtenäiskoululla ja varhaiskasvatuksessa toteutettiin kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteita suunnitellusti.	Vapaa-aikapäällikkö ja henkilöstö Kuntien kulttuuritoiminnan alueellinen kehittämistehtävä Efektitoiminta Hanketoiminta	Osallistuja ja taitelijapalautteet toiminnan sisällön suunnittelussa ja jatkokehityksessä Laadullinen arvio asiakkailta toimintojen yhteydessä Kulttuurikasvatus-suunnitelman toteutumien suunnitelmien mukaisesti

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluissa luodaan edellytyksiä liikkumiselle järjestämällä palveluja ja tarjoamalla tukea elämäntapojen eri vaiheissa tapahtuvalle fyysiselle aktiivisuudelle, jonka tavoitteena on terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen. Liikunnallista aktiivisuutta tuettiin tarjoamalla mm. helposti saavutettavia, maksuttomia tai edullisia liikuntatiloja ja suorituspaikkoja eri toimijoiden ja yksityishenkilöiden käyttöön. Liikunta ja liikkuminen kytkeytyvät luontevasti kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Liikuntapalvelut tukevat kansalaistoimintaa ja ovat tekemässä yhteistyötä eri toimialojen kanssa liikuntapaikkojen kehittämisessä ja rakentamisessa. Toiminnan kannalta tärkeässä roolissa on paikallinen, kuntien välinen ja alueellinen yhteistyö.

Hartolassa jatkettiin Hartolan ja Sysmän kuntien välistä yhteistyötä. Hartolan kunnan koordinoimalle Hartolan ja Sysmä liikkeelle II-hankkeelle saatiin AVI:lta valtionavustusta ja positiivisen rahoituspäätöksen turvin kunnissa oli tarjolla laajalti liikunnan ohjaus- ja neuvontapalveluja maksuttomasti. Liikuntaneuvonnan asiakkuuksia oli Hartolassa viisi ja juuri liikuntaneuvonnan osalta koettiin niin

paikallisia kuin seudullisiakin ohjautuvuuden haasteita. Erilaisia säännöllisesti toimivia liikuntaryhmiä (mm. kuntosaliryhmät, tuolijumppa ja matalan kynnyksen liikuntaryhmiä) järjestettiin Hartolassa kuusi. Ryhmäliikuntapalveluissa asiakkaita tavoitettiin hyvin ja ryhmät olivat täysiä. Lisäksi työpajojen asiakkaiden ja erityisryhmien asiakkaiden aktivoimisen lisäksi toteutettiin mm. erilaisia teemapäiviä ja liikuntahaasteita. Hankkeen liikunnanohjaus- ja neuvontapalvelut hankittiin ostopalveluna paikallisilta hyvinvoinnin ja liikunnan yrittäjiltä Suomi liikkeelle -hallitusohjelman tavoitteita mukaillen.

Liikkuva Päijät-Häme kuntotestitapahtuma tavoitti miltei sata osallistujaa syyskuussa. 3–10-vuotiaiden lasten uimataitoa kehitettiin rantauimakouluissa, jotka keräsivät 30 osallistujaa ja skeittileirillä osallistujia oli noin 10.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024–2025	Paikallinen ja seudullinen yhteistyö. Liikuntapalvelut ovat saavutettavia ja monipuolisia. Tarjolla oli erilaiset liikkujat huomioivaa toimintaa. Hankerahoitus ja kuntayhteistyö mahdollistivat riittävät resurssit ja ammattitaitoisen ohjauksen. Liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät olivat tukemassa liikunnallisten elämäntapojen omaksumisessa. Hartola ja Sysmä liikkeelle II-hankkeen kautta AVI:n tuella. Liikuntaneuvontaan tavoiteltu sujuvampi asiakasohjaus vaativat edelleen seudullista kehittämistä. Asiakasohjautuvuudessa oli haasteita.	Vapaa-aikapäällikkö ja henkilöstö Hanketoiminta merkittävänä toiminnan mahdollistajana Toimialojen ja kuntien välinen yhteistyö	Osallistujapalautteet huomioiva toiminnan suunnittelu ja toteutus Osallistujamäärät Liikuntamajalla ja järjestetyissä toiminnoissa kertovat toiminnan laadusta ja tärkeydestä. Kuntotestitapahtumassa liki sata osallistujaa. Laadullinen arvio toimintojen aikana ohjaamassa toimintaa.

Nuorisopalvelut

Hartolassa vuoden 2024 aikana oli tarjolla laadukkaita ennaltaehkäisevän nuorisotyön toimintamuotoja nuorten yksilölliset tarpeet huomioiden. Nuokun, Nuorten Työpaja Signaalin ja Etsivän Nuorisotyön yhteinen Nuortentalo Nurkka29 oli mahdollistamassa 7–29-vuotiaille suunnatun kasvua ja kehitystä tukevan toiminnan. Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa nuorille järjestettiin monipuolista toimintaa nuorisotilatyöstä retkiin ja erilaisiin tapahtumiin. Nuorisotiloilla järjestettiin säännöllisesti PikkuNurkka ja IsojenNurkka-toimintaa, joissa osallistujia 110 toimintakerralla oli yhteensä noin 1700.

Yhteistyö nuorisotyössä on laajaa niin paikallisesti, seudullisesti kuin valtakunnallisestikin. Osallistuttiin seudulliseen nuorisotyön aluekoordinaatio -hankkeeseen. Ohjaamotoiminnan rakennustyöt aloitettiin

Heinolan kaupungin koordinoimana ja alueellisessa Itä-Hämeen Ohjaamossa mukana on myös Sysmä.

Hanketoiminta oli edellisten vuosien tavoin vilkasta. Hartola hallinnoi Aluehallintoviraston erityisavustuksen turvin toteutettavaa kaksivuotista Koulunuorisotyötä Hartolaan ja Sysmään -hanketta. Koulunuorisotyö työmuotona Hartolassa päättyi 31.12.2024, koska avustusta ei saatu. Erasmus + nuorisovaihto toteutettiin Hartolassa kesällä yhteistyössä Asikkalan, Hartolan, Sysmän ja Ruotsin Falkenbergin kanssa. Nuorisovaihtoon osallistui 27 nuorta. Harrastamisen Suomen malli -hankkeella luotiin lapsille ja nuorille harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteydessä lukuvuoden 2023–2024 aikana. Uutena toimintana aloitettiin lasten uimataidon kehittymistä tukeva uimakerhotoiminta ja hankkeen suurin onnistuminen oli, kun noin viisikymmentä lasta ja nuorta pääsi hiihtokeskus Purnuun liikkumaan neljästi.

Vuoden aikana toteutettiin 14–17-vuotiaiden nuorten kesätyöllistämistä kesätyöpassein. Hartolan kunnan ja Lions Club Hartolan rahoittamana kesätyöpasseilla työllistyi 19 nuorta.

Etsivän nuorisotyö -hankkeen pääkohderyhmänä ovat hartolalaiset, alle 29-vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet työelämän ja opintojen ulkopuolelle. Etsivän nuorisotyön painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ, jota toteutetaan tiiviissä yhteistyössä esim. Hartolan yhtenäiskoulun ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Etsivä toimii myös Rikosseuraamuslaitoksen apuvalvojana ja on mukana Puolustusvoimien Time Out – Aikalisä! -toiminnassa. Etsivä nuorisotyö tarjoaa tavoitteellista ja toiminnallista tukea. Toimintamuotoihin kuuluvat mm. yksilö- ja pienryhmätoiminnan ohjaus, päihdekasvatus ja arjenhallintataitojen vahvistaminen. Etsivän nuorisotyön asiakkuuksia oli 22, jonka lisäksi nuoria kohdattiin viikoittain erilaisissa toimintaympäristöissä keskimäärin 40.

Nuorten työpaja -hankkeessa tarjotaan aluehallintoviraston tuella valmennuspalveluita työttömille tai vailla opiskelupaikkaa jääneille nuorille hartolalaisille. Nuorten Työpaja Signaalissa 16–29-vuotiailla nuorilla on mahdollisuus osallistua ohjattuun ja tuettuun pajatoimintaan: erilaisia työtehtäviä mediapajaympäristössä, nuorisolain mukaista aktivoivaa toimintaa, mahdollisuus osaamistodistuksien suorittamiseen ja peruskouluopintojen sekä lukio-opintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Pajatoiminnalla tuetaan avoimille työmarkkinoille työllistymistä ja opiskelupaikan löytymistä ja kehitetään yksilöllisesti nuoren elämänhallintataitoja myös terveellisiin elämäntapoihin tukien. Tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja arjenhallintataitojen opettelu. Nuorten työpajatoiminnasta tehtiin päätösten ennakkovaikutustenarviointi. Nuorten työpaja on toiminut yhden ohjaajan mallilla vuoden 2024 alusta alkaen. Nuorten työpajalla asiakkuuksia vuoden aikana oli 12. Ohjautuvuuden haasteet ja muutokset sopimuksissa näkyvät suoraan asiakasmäärässä.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen.	Edellytykset nuorisotyölle ja toiminnalle luodaan järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja.	Vapaa-aikapääällikkö ja henkilöstö	Osallistujapalautteet ja osallistavat kyselyt hyödynnettiin toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.
Lasten ja nuorten hyvinvointi. *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024–2025	Nuorille tarjottiin ennaltaehkäisevää toimintaa, ohjausta ja	Laaja hanketoiminta Seudullinen ja alueellinen yhteistyö: mm. Nuorisotyön	SOVARI-mittarin tulokset etsivästä nuorisotyöstä

	palveluja lähipalveluna Hartolassa. Alle 29-vuotiaiden nuorten arjenhallinnan ja kasvun tukeminen perus- ja erityisnuorisotyössä. Nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi.	aluekoordinaatio-hanke Nuorisolainmukainen monialainen yhteistyöryhmä	olivat maan keskiarvoa korkeammat ja etsivä sai kaikilla osa-alueilla hyvät arvosanat (Keskiarvo 5.) Nuorten jatkosijoittuminen pajajaksojen jälkeen tapahtui suunnitellusti. Nuorten työpajalla oli työkokeilusopimusten lisäksi käytössä myös pajan oma sopimus.
Turvataan nuorten osallistumis-, kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuudet. kuntalaki (410/2015) 26 § nuorisolaki (1285/2016) 24 § laki hyvinvointialueesta (29.6.2021/611) 32 §	Nuoria kuullaan heitä koskeissa asioissa.	Vapaa-aikapäällikkö: Nuorisovaltuusto Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto Rehtori, oppilaskuntavastaava: lapsiparlamentti	Nuorten vaikuttajaryhmät osallistuivat päätöksentekoon ja toimintojen kehittämiseen aktiivisesti. Miten heterogeeninen lasten ja nuorten ääni saadaan aidosti kuuluville päätöksenteossa. SOVARI-mittari

8.5 Kirjasto

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia lukuharrastukseen ja sivistykseen.

Kirjasto mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittämisen ja elinikäisen oppimisen, sekä väestön opastamisen digitaalisten yhteyksien äärelle. Kirjasto tuo iloa kaikenikäisille ihmisille ja on kuntalaisille erittäin tärkeä palvelu.

Hartolassa omatoimikirjaston valikoima on hyvä, sillä koko kirjaston aineisto, varastoaineistoa lukuun ottamatta on omatoimiasiakkaiden käytössä. Lisäksi kirjastossa voi omatoimijalla käyttää asiakaskoneita ja lukea digimuotoisia sanomalehtiä e-press-tietokannasta. Omatoimikirjastoon pääsee kirjastokortilla ja siihen liitettyllä pin-koodilla, lainausautomaatti toimii samoilla tunnuksilla.

Kirjastoasioita voi hoitaa myös kotoa käsin <https://lastu.finna.fi> sivuston kautta, josta löytyy myös lainattavaa e-aineistoa.

Kansallinen e-kirjasto-mobiilisovelluksesta löytyy hyvä valikoima e-kirjoja, sekä aikakauslehtiä ja muutama sanomalehti. Lastu-kirjastoissa sovellus tuli käyttöön keväällä 2024 eli heti kun se saatiin kansallisesti käyttöön.

Tavoitteet 2025–2027

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resussit
Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut. Palveluajat mahdollistavat asioinnin niille, jotka eivät käytä omatoimikirjastoa. Omatoimikirjaston käyttö pitkällä aukioloajoilla ja ilman ikärajoja.	Digineuvonta, monipuolinen ajantasainen kokoelma. Päivitetty kirjastojärjestelmä ja verkkopalvelut Toimivat omatoimilaitteet, valvontakamerat, kirjastoaineiston selkeä järjestely.	Koulutettu henkilökunta, joka mahdollistaa laadukkaan kokoelmatyön ja asiakaspalvelun. KOHA- kirjastojärjestelmä. Omatoimikirjasto, jossa on toimiva omatoimilaitteisto. Omatoimikirjastoa ei voi olla ilman henkilökuntaa: palautuneen aineiston käsittely, hyllytys, seutuvarausten käsittely.

Arviointimittarit ja perusteet

Kirjastotoimi	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027
Kokonaislainaus	34128	38879	35 000	35 000	35 000
- pääkirjasto	19169	20960			
- omatoimikirjasto	14 959	17919			
- kaukolainat (ei laskettu kokonaislainauslukuun)	12	12			
Lainat/asukas	13,5	15,3	15	15	15
Kirjastokäynnit			16 000	16 000	16 000
- pääkirjasto + omatoimikirjasto	16503	17280			
- omatoimikirjasto	5315	5204			

* Omatoimikirjaston kävijämäärä tarkoittaa asiakasmäärää, joka on kirjautunut omatoimikirjaston lukulaitteella kirjastoon saapuessaan. Tässä on syytä huomioida, että yhdellä kortilla voi tulla useampi ihminen.

* Kävijälaskuri kertoo koko kirjaston vuosittaisen kokonaiskävijämäärän. Käytämme kävijälaskuria tilastossa mittarina asiakaskäyntien laskennassa. Kävijälaskurin lukema on tilaston ylempi luku.

Seudullinen kirjastoyhteistyö

LASTU-yhteistyö hyödyttää kaikkia kimpassa mukana olevia kirjastoja. Kimpassa kustannukset jakautuvat asukaslukujen mukaan mm. seutukuljetusten tai e-aineistotietokantojen osalta. Yhteistyö lisää kirjastojen keskinäisiä kommunikaatioita, voidaan keskustella asioista ja kehittää sitä kautta toimintaa sekä paikallisesti, että yhdessä.

LASTU-kirjastot siirtyivät KOHA-kirjastojärjestelmään syksyllä 2024. KOHA on kirjastojen omaan käyttöön kehittänyt tietokanta, jota kehitetään jatkuvasti. LASTU-alueella jokainen kunta on hankkinut asukasluvuun nähden tarvittavan määrän KOHA:n osakkeita.

LASTU-alueen kunnissa ja kaupungeissa toimii yhteensä kahdeksan pääkirjastoa sivukirjastoineen, sekä seitsemän kirjastoautoa: Lahdessa (4 kpl), Heinolassa, Hollolassa ja Orimattilassa. Omatoimikirjastot ovat käytössä 16 toimipisteessä, joista osa on sivukirjastoja.

8.6 Kansalaisopisto ja musiikkikoulu

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittää opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään Itä-Hämeen opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Talouden tasapainottamissuunnitelmaa vuosille 2024–2027 noudattaen kansalaisopiston kustannuksia vähennetään vuosittain noin 10 % esimerkiksi kurssitarjontaa supistamalla, ja musiikkikoulun toiminta lakkautetaan asteittain ja opiskelijat ohjataan esimerkiksi Heinolaan.

Tunnuslukuja:

Asiakaspalvelujen ostot	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Kansalaisopisto euroa	54 996*	67 375**	40 800	36 700
Musiikkikoulu euroa	20 372	34 771**	20 000	12 000

*)Kansalaisopiston vuoden 2023 laskutus pitää sisällään myös vuoden 2022 kuluja, jotka laskutettiin vasta vuoden 2022 tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen.

**)Vuoden 2024 lukemat pitävät sisällään myös vuoden 2023 kuluja, jotka laskutettiin vasta vuoden 2023 tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen. Vuoden 2024 oikaisut on huomioitu täysimääräisesti.